LANDSKAB

NR 8 2019 100. ÅRGANG S. 235-268

Med hjerte og forstand • Dansk Landskabspris 2019 • Detroits nye fælle(d)skaber • Tern – et temporært værk i Amorparken • Landscape as a Cabinet of Curiosities • Steder mellom land og vann • Fem afgangsprojekter • Master's Thesis Show – Afgangsudstilling 2019 • Kurs mod nord • In memoriam, Knud Lund-Sørensen • Bogomtale • Summary

DANSK LANDSKABSPRIS 2019

Verdenssamfundet står overfor en række store udfordringer, der af og til virker mere eller mindre uoverkommelige. Ikke desto mindre bliver dystre tanker erstattet af en spirende optimisme, når man kaster et blik på de indstillede projekter til Dansk Landskabspris 2019. Projekterne understreger ikke blot, hvordan landskabsarkitekturens relevans vokser i takt med, at vi hverken på individuelt, virksomheds- eller samfundsniveau undgår at forholde os til forskellige presserende problemstillinger, hvad enten vi taler klimaudfordringer, der er et direkte resultat af vores lemfældige omgang med verdens ressourcer; den stigende segregering, der udfordrer sammenhængskraften, som er grundlaget for et velfungerende demokrati, eller vores hektiske livsstile, der dagligt trækker veksler på vores fysiske såvel som psykiske sundhed. De indstillede projekter viser også, at danske landskabsarkitekter påtager sig et samfundsansvar og konstant udvikler innovative løsninger, der altid er *mere-end*.

Landskabsprojekter med samfundsmæssig merværdi

En teknisk forsyningsløsning bliver ganske umærkeligt et offentligt tilgængeligt rekreativt område. En skolegård anspORER til bevægelse i de skolesøgende år og skaber grundlaget for et fysisk aktivt voksenliv med sundhedsmæssige og samfundsøkonomiske gevinster som sidegevinst. Klimahåndteringstiltag resulterer i nye byrum, der med ét bliver nye, grønne mødesteder i byerne. Nyanlagte ruter gennem et ellers svært tilgængeligt landskab får ud over en indbygget oplevelsesdimension også en formidlende funktion, der minder os om, at vi skal værne om naturen. Nye byrum løfter boligområder, får beboerne til at mødes og skaber forståelse på tværs af kulturer, mens terrorsikringstiltag på ikke-intimiderende facon danner nye rammer for demokratiske ytringer.

Områdesikringsprojekt vinder dansk landskabspris

Ud fra et stærkt felt på 25 indstillede projekter valgte juryen *Linjer i Landskabet* på Bornholm af Rubow Arkitekter, Solrødgård Klima- og Naturpark i Hillerød af Gottlieb Paludan Architects, Kickstart Tornhøj i Aalborg af Marianne Levinsen Landskab og Christiansborg Områdesikring af GHB Landskabsarkitekter som årets finalister. Den 7. november kårede Kulturminister Rasmus Prehn (S) Christiansborg Områdesikring som vinder af Dansk Landskabspris ved et fest- og debatarrangement i Valencia i København, hvor han også overleverede en check på 40.000 kroner til Torben Møbjerg, GHB Landskabsarkitekters administrerende direktør. I sin intro fremhævede Rasmus Prehn landskabsarkitekternes bidrag til den nødvendige bæredygtige omstilling med følgende kommentar "Der er store forventninger til jer, og vi mener, at det æstetiske udtryk, I kan give den bæredygtighedstransformation, er en kæmpe hjælpende hånd til den grønne omstilling, vi gerne vil sætte i værk."

I motivationen for vinderprojektet fremhæver juryen blandt andet, at man har valgt at lave terrorsikring uden at lade trusselsbilledet dominere ved at skabe "et rum, som har høje skulpturelle værdier, og som – i en bedre verden – kunne have været blot et overlegent kunstnerisk udtryk for fx adskillelse mellem gående og trafik." Torben Møbjerg, GHB Landskabsarkitekter fortæller, hvordan de har transformeret området foran Christiansborg, så det både opfylder sikkerhedskravene og er blevet et inviterende byrum. "Før i tiden var området foran Christiansborg primært et passagerum, der ikke rigtigt lagde op til ophold. Sammen med vores samarbejdspartnere har vi skabt et inviterende byrum med langtidsholdbare materialer og høj æstetik kombineret med et højt sikkerhedsniveau. Vi er stolte over, at byrummet bliver brugt af rigtig mange, lige fra skoleelever, der øver deres balanceevner på granitkuglerne, over turister, der foreviger deres besøg på Instagram, til borgere, der benytter deres ytringsfrihed og demokratiske ret til at demonstrere på pladsen."

Hædrende omtale til kvartersløftprojekt i Aalborg

Umiddelbart inden kåringen af vinderprojektet modtog Kickstart Tornhøj hædrende omtale og 10.000 kroner. Juryen motiverer anerkendelsen ved blandt andet at fremhæve, hvordan projektet viser, at landskabsarkitekturen "på et strategisk og fysisk plan kan løfte rammerne for byliv og derved bidrage til løsning af et af samfundets helt store udfordringer omkring ensomhed og udsatte boligområder." Marianne Levinsen indehaver af Marianne Levinsen Landskab fortæller, at projektet i Tornhøj er et godt eksempel på, hvor vigtigt det er at have et tillidsfuldt samarbejde med kommune, ildsjæle og interessenter, når man arbejder i et udsat boligområde. "Det er jo dem, som har med hverdagen og det sociale liv i boligområderne at gøre. Hvis vi som arkitekter og landskabsarkitekter skal være med til at give de forsømte steder ny energi, handler det i den grad om at støtte og bygge videre på det, som fungerer, for at kunne være med til at styrke og udvikle rum for de sociale fællesskaber – fysiske rum – rum der binder sammen og kan bruges – rum som er tilgængelige og udtryksfulde", forklarer Marianne Levinsen.

Startskuddet til et dansk eksporteventyr og en mere bæredygtig verden?

Formålet med Dansk Landskabspris er "at hædre landskabsarkitektoniske værker eller personer, hvis projekter tjener som inspiration for den overordnede udvikling af landskabsfaget." Landskabsprisen er således en god anledning til at fejre resultaterne af det værdifulde arbejde, der dagligt finder sted rundt omkring på de danske landskabsarkitekttegnestuer, og den høje kvalitet af de indstillede projekter stadfæster, at danske landskabsarkitekter er nogle af verdens bedste inden for deres fagområde.

På aftenen for uddelingen af Dansk Landskabspris var der også et debatarrangement, hvor filminstruktør Phie Ambo, Politikens arkitekturredaktør Karsten Ifversen og Line Toft, indehaver LABLAND Architects blandt andet diskuterede landskabsarkitekturens samfundsmæssige relevans, men ligeledes enstemmigt undrede sig over, hvor lidt landskabsarkitekter kommunikerer deres projekters samfundsmæssige værdiskabelse. En del af de danske tegnestuer arbejder allerede internationalt, omvendt valfarter udenlandske delegationer til vores nordlige himmelstrøg for at stifte bekendtskab med danske landskabsarkitekters måde at skabe indbydende og bæredygtige byer på. Og ja, på trods af den voksende internationale interesse er der stadigvæk et stort, uindfriet potentiale for, at Danmark bliver bannerfører for, hvordan landskabsarkitekturen rundt omkring i verden bidrager til udviklingen af bæredygtige byer. Men det kræver, at de danske løsninger bliver formidlet og vidensdelt med fokus på, hvordan danske landskabsarkitekter dagligt skaber merværdi. Så skaber vi ikke blot en bedre fremtid for de kommende generationer, vi initierer højst sandsynligt også et nyt dansk rådgiver-eventyr...

KORT OM DANSK LANDSKABSPRIS

Dansk Landskabspris uddeles af Park og Naturforvalterne, Danske Arkitektvirksomheder og Danske Landskabsarkitekter, der også er sekretariat for Dansk Landskabspris. I år er det 9. gang, at Dansk Landskabspris bliver uddelt. Formålet er at hædre landskabsarkitektoniske værker af særlig storartet karakter, som tjener som inspiration for udvikling af branchen.

Juryen for Dansk Landskabspris 2019 består af Anne Stausholm, landskabsarkitekt MDL, Anne Stausholm Landskabsarkitekter/Danske Arkitektvirksomheder. Line Toft, landskabsarkitekt MDL, MAA, partner, LABLAND Architects/Danske Landskabsarkitekter. Steen Himmer, landskabsarkitekt MPN, Gladsaxe Kommune/Park og Naturforvalterne. Jane Sandberg, direktør Enigma Museum for post, tele & kommunikation / uvildig repræsentant. Adrian Matthew Fey, medstifter, kreativ direktør i Culture Works / uvildig repræsentant.

Pawel Antoni Lange, strategisk kommunikator, Cand.mag. og HA, Dansk Landskabspris

Christiansborg områdesikring
GHB Landskabsarkitekter i samarbejde med arkitekt og professor Steen Høyer
Vinder af Dansk Landskabspris 2019

Juryens motivation:
Christiansborg Områdesikring udspringer af et af vor tids største frygtscenarier: terroranslag på folkestyrets vigtigste og mest symbolladede areal; demokratiets højborg: Folketinget på Christiansborg Slot. Materialevalget slår følgeskab med store dele af Slotsholmen, hvor sten er dominerende, men insisterer på sit eget æstetiske sprog, hvor store stenkugler ligger som perler på snor og kærligt, men bestemt, afskærmer Christiansborg fra trafikårerne – med tydelige visuelle nik til C.F. Hansens nyklassicistiske slotskirkes enkelhed og formmæssige hilsner til kuglerne på slottets tårn.

De kuglerunde stenkapsler antager menneskelige proportioner og slår en beskyttende perlekrans om magtens og demokratiets korpus. Som kuglerunde punktummer ligger de side om side og opfylder deres praktiske funktion, samtidig med at de tilfører byrummet nye æstetiske værdier og skaber rum for ophold. Store dele af pladsens belægning er genanvendte brosten fra pladsens tidligere belægning, og ved at genbruge sten skabes en forbindelse til pladsens historie, som er både bæredygtig og historiebevidst. Respektfuldt på flere plan.

Projektet er udtryk for en række stilsikre valg, som også omfatter de valg, der vedrører fortællingen om, hvorfor kuglerne blev trillet på plads. Den historie er hverken skøn eller med en happy ending. Det er nemlig historien om et samfund, hvor angst og trusler fylder stadigt mere. Den kollektive angst kunne have fundet fysisk form i et projekt, hvor alle truslerne blev accentueret. Men i stedet har man her valgt det modsatte; at skabe et rum, som har høje skulpturelle værdier og som – i en bedre verden – kunne have været blot et overlegent kunstnerisk udtryk for fx adskillelse mellem gående og trafik. Således er Christiansborg Slotsplads fortsat også en plads med plads for håb. For ganske nylig lagde pladsen brosten til tusindvis af skoleelevers klimamobilisering, og deres tilstedeværelse manifesterede, at de fortsat har håb og drømme for fremtiden. Så til trods for, at vi er borgere i en verden, hvor angst og frygt for terror – begrundet – eksisterer, så er det også en verden, hvor håb og drømme spirer. Og skulle vi engang leve i en verden, hvor terrorfrygten var elimineret, kunne kuglerne stadig ligge så fint og adskille slotspladsen fra trafikken.

Bygherre: Folketinget og Slots- og Kulturstyrelsen.
GHB Landskabsarkitekter rolle og ydelser: Totalrådgivning, projektledelse herunder økonomi- og tidsstyring, idéudvikling, projektering, myndighedsbehandling, EU-udbud i hovedentreprise, projektopfølgning og fagtilsyn.
Samarbejdspartnere: Sweco, ÅF Consult samt arkitekt og professor Steen Høyer.
Periode: 2013-2019
Kontraktsum: 48 mio. kr.
Foto: Slots- og Kulturstyrelsen

Kickstart Tornhøj
Marianne Levinsen Landskab
Hædrende omtale
Dansk Landskabspris 2019

Juryens motivation:
Kickstart Tornhøj er et kickstart-projekt i forbindelse med udviklingen af forstaden Tornhøj i Aalborg Øst. Byrumsprojektet rækker ud over den fysiske ombygning af tunnelen og stien og knytter en lang række forskellige projekter og investeringer sammen. Træder man ind på Astrupstien, mærker man den fælles vision og vilje til at i fællesskab – på tværs af kommune, fonde, private investorer, boligselskaber og borgere – ville skabe et område, der rejser sig som en fugl Fønix; fra fortidens triste forstadsproblematikker med uvedkommende, intetsigende og overskydende rum til et fortættet bykvarter med byliv. Resultatet er en ny livsnerve, der ikke blot transporterer byens borgere fra A til B, men også formår at virke relationsskabende med udviklingen af nye mødesteder og fællesskaber for nuværende og nye beboere.

Projektet er en omdannelse af en eksisterende gangtunnel og etablering af nye byrum på hver side af broen omkring Astrupstien. Men projektet er meget mere end et fysisk design; det er blevet områdets livsnerve, der som en vene begynder at pumpe blod rundt og skabe liv. Den lyse beton, der flyder som en flod gennem området, er velvalgt og fremstår som et stærkt billede på den forandringsproces, området står midt i, hvor tryghed og sammenhængskraft er nøgleværdier. Projektets materiale-pallette spænder fra robust beton til forfinede grønne indslag, der sammen skaber nye forbindelser på kryds og tværs af forstadens store indfaldsveje.

Projektet udmærker sig ved at spænde fra et strategisk overlegent greb for et helt bykvarter over en præcis arkitektonisk oversættelse til et lyst, imødekommende og vedkommende byrum med højt ejerskab for både de nære aktører og bydelens borgere.

Med projektet skabes der tryghed og tilgængelighed for alle i forstadsbebyggelsen Tornhøj. Projektet viser på en overbevisende måde, hvorledes vi gennem en fælles indsats, med landskabsarkitekturen som bannerfører, skaber reel samfundsmæssig værdi. Det har en eksempelværdi for arbejdet med at styrke den sociale sammenhængskraft og viser, hvordan landskabsarkitekturen på et strategisk og fysisk plan kan løfte rammerne for byliv og derved bidrage til løsning af et af samfundets helt store udfordringer omkring ensomhed og udsatte boligområder.

Bygherre: Aalborg Kommune og Realdania. Totalrådgiver: Tegnestuen Vandkunsten. Marianne Levinsen Landskabs rolle og ydelser: Idé og designansvarlig for byrum, landskabsarkitektrådgivning, projektering, tilsyn. Samarbejdspartnere: Udførende: Arkild samt Belysning, Jesper Kongshaug.
Udført: 2018
Areal: 12.000 m^2
Anlægssum: 33 mio. kr.
Foto: Claus Bjørn Larsen

Solrødgård Klima- og Miljøpark
Gottlieb Paludan Architects
Finalist Dansk Landskabspris 2019

Juryens motivation:
Klima- og Miljøparken viser, hvordan tekniske anlæg indgår i landskabet med et selvstændigt og innovativt udtryk. Det er et visionært eksempel på, hvordan vi fremadrettet bør have store ambitioner for det, der uundgåeligt bliver en større del af vores hverdag.

Solrødgård er Hillerød Kommunes forsyningsvirksomhed og er en samfundsmæssig nødvendighed med håndtering af affald, vandrensning og produktion af energi fra vind, biomasse eller andet. Det, der så nemt kunne være blevet store tekniske anlæg, er nu i stedet blevet en offentlig bypark og et besøgs- og oplevelsesrum, hvor landskabet og naturen er det toneangivende.

Når klimaændringer og global trængsel intensiveres, har parken et vigtigt budskab ved – både i sin fysiske udformning og som formidlingscenter – at åbne en samfundsdialog om affaldshåndtering, energiproduktion og klimabevidsthed.

Det er dristigt at forene to store modsætninger som teknisk tunge driftsanlæg med offentlig gående færdsel og rekreative områder, hvilket fortjener at blive foregangseksempel. Klima- og Miljøparken synliggør energikredsløb, der indgår i vores hverdag, med rekreative udfoldelser. Det 50 ha store område har undergået en fin landskabelig bearbejdning. Der opsamles regnvand fra området og et større opland, der håndteres lokalt og ledes videre til søer og vandløb.

Bygherre: Hillerød Forsyning. GPA's rolle og ydelser: Totalrådgivning, bygningsdesign, landskabsdesign, byggeledelse (delprojekt), projektopfølgning og fagtilsyn.
Samarbejdspartnere: Sloth Møller rådgivende ingeniører A/S og Krüger a/s.
Periode: 2013- 2019
Areal: 510.00 m^2
Anlægsum: 120 mio. kr.
Foto: Gottlieb Paludan Architects

Linjer i landskabet
Rubow Arkitekter
Finalist Dansk Landskabspris 2019

Juryens motivation:
Linjer i landskabet er et projekt med mange intentioner. Overordnet set er det et formidlingsprojekt med fokus på geologi og kulturlandskabet ved Aakirkeby på Bornholm.

En 10 km lang rute leder de besøgende gennem forskellige signifikante områder. Et af de fremhævede områder langs ruten ligger i forbindelse med NaturBornholm. Det er et oplevelsescenter om Bornholms tilblivelseshistorie – tegnet af Henning Larsen.

Klintebakken og den geologiske skillelinje og mødet mellem den faste granit og den forstenede havbund – nu sandsten med blødt rullende overflade, er helt særlig og spektakulær og blot ét eksempel på projektets mange gode delnedslag.

Rubow Arkitekter har tegnet projektets mest synlige tiltag – som er formidlingsplatforme, der er placeret dramatisk ved kanten af brudlinjen. Udsigtsplatformene er fremstillet af korténstål og træ og integrerer både siddepladser og information og skaber særligt gode udsyn til de mest interessante steder langs den 10 kilometer lange rute. Projektets intention om at forstærke områdets identitet gennem formidling og facilitering af besøgende er løst på forbilledlig vis.

Bygherre: Bornholms Regionskommune.
Rubow Arkitekters rolle og ydelser: Arkitekt og landskabsarkitekt, foranalyse, fondsansøgning, design og program, projektering, fagtilsyn.
Samarbejdspartnere: SYTE, NaturBornholm, Ingeniør NJ Cph. Fonde: Nordea-fonden, Den A. P. Møllerske Støttefond, Sparekassen Bornholms Fond, Bornholms Brand, Brdr. Larsens Legat, Vanførefonden, Friluftsrådet, Fritids- og Kulturlokalrådet.
Periode: 2016-2019
Areal påvirket: 290 ha
Anlægssum: 7 mio. kr.
Foto: Rubow Arkitekter